

 dos. Zaur Məmmədov
"02" "06" 2026-cı il

Fənn sillabusu
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: 6008008 -"Turizm işinin təşkili"

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Biznes statistikas (Fənn proqramı. ARETN-nin 16.04.2025-ci il tarixli 3-29/3-2-191F/2025 nömrəli əmri ilə nəşr hüququ (qrif) verilmişdir).

Kodu: İPF- B04

Tədris ili: II (2026/2027) Semestr: III (Payız)

Tədris yükü: Cəmi: 50 saat. Auditoriya 14 saat (10 saat mühazirə, 4 saat seminar)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya:

II. Müəllim haqqında məlumat: Səfərova Ceyran Zəbi qızı, baş müəllim.

Məsləhət günləri: I-V gün saat 11⁵⁰-12²⁰

E-mail ünvanı: ceyran.safarova1966@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Hacıyev S.M. "Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi". Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2005
2. Məmmədov A. C., Yaqubov S. M., Statistika. ADİU nəşriyyatı, Bakı 2015
3. Yaqubov S.M, Əliyev Ə.İ. "Sosial iqtisadi statistika". Dərs vəsaiti, Bakı, 2006.
4. Əliyev F., Mikayılov C.İ., Əliyev Y.N. "Statistika". Dərs vəsaiti, Bakı, 2015

Əlavə ədəbiyyat

5. Anderson, Svini, Villyams və b. Biznes və iqtisadiyyat üçün statistika (Statistics for Business & Economics) . Tərcümə (Tərcüməçilər: Heyran Əliyeva, Murad Yusifov, Vüqar Rəhimov, Dinar Həmidova). Bakı, TEAS Press Nəşriyyat Evi, 2025, 1188 səh.
6. Афанасьев В. Н., Еремеева Н. С., Лебедева Т. В. «Основы: Бизнес – статистики». Учебное пособие. Оренбург: Оренбургский государственный университет, 2017, 245 стр.
7. Бизнес-статистика : учебник и практикум для вузов / под редакцией И. И. Елисеевой. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2025. — 444 с.
8. Бизнес-статистика: учебное пособие / составители Е. Г. Колесникова, Т. Е. Степанова. — Кемерово: КемГУ, 2023. — 123 с.
9. Дудин, М. Н. Статистика : учебник и практикум для вузов / М. Н. Дудин, Н. В. Лясников, М. Л. Лезина. — Москва : Издательство Юрайт, 2023. — 374 с.
10. Елисеева И. И., Батырова Д. К., Боченина М. В. Бизнес-статистика : учебник и практикум для вузов - 2е изд. М. : Юрайт, 2021.
11. Статистика : учебник и практикум для вузов / под редакцией И. И. Елисеевой. — 4-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2025. — 380 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-19581-1. — Текст : электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: <https://urait.ru/bcode/559668> (дата обращения: 06.01.2026).

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Statistika elmi ilə statistika təcrübəsi arasında sıx əlaqə mövcuddur. Biznesdə istənilən statistik iş elmi cəhətdən təşkil olunmalıdır. Bunsuz biznesdə düzgün nəticələr əldə etmək olmaz. Ona görə də statistika təcrübəsi elmə əsaslanmalıdır. Eyni zamanda statistika elmi özü də təcrübəyə əsaslanır, praktiki iş təcrübəsini ümumiləşdirir və aparılmış ümumiləşdirmələr əsasında yeni ideyalar irəli sürür. Öz növbəsində statistika elminin yeni nəzəri nəticələrinin biznes fəaliyyətində təcrübədə tətbiqi onun inkişafına təkan verir.

Müasir dövrdə biznes mühitinin sürətlə dəyişməsi, rəqabətin artması və qərarların məlumatlara əsaslanaraq qəbul edilməsinin zəruriliyi statistik biliklərin əhəmiyyətini xeyli artırmışdır. Xüsusilə turizm sektoru kimi dinamik və mövsümi xüsusiyyətlərə malik sahələrdə fəaliyyət göstərən müəssisələr üçün statistik təhlil üsullarından düzgün istifadə etmək effektiv idarəetmənin əsas şərtlərindən biridir. Bu baxımdan "Biznes statistikasını" fənni gələcək mütəxəssislərin analitik düşünmə qabiliyyətinin formalaşmasında mühüm rol oynayır.

Fənnin əsas məqsədi tələbələrə statistik metod və göstəricilər vasitəsilə biznes proseslərini qiymətləndirməyi, tendensiyaları müəyyən etməyi, riskləri təhlil etməyi və gələcək inkişaf istiqamətləri üzrə əsaslandırılmış qərarlar qəbul etməyi öyrətməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə səməstr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə səməstr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Səməstr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilər;
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (səməstr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baladan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə: 10 saat; Seminar: 4 saat; Cəmi: 14 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
1	Mövzu № 1. Biznes statistikasının fənninin predmeti. Biznes fəaliyyətində statistik müşahidə və məlumatların toplanması Plan: 1. Biznes statistikasının anlayışı və əhatə dairəsi 2. Biznes statistikasının fənninin predmeti və metodu 3. Biznes statistikasının fənninin məqsəd və vəzifələri 4. Statistik metodların biznesdə rolu 5. Biznes qərarlarının qəbulunda statistika 6. Biznes fəaliyyətində statistik müşahidənin mahiyyəti 7. Müşahidə formaları və növləri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-11]	2		
2	Mövzu № 2. Statistik qruplaşdırma, cədvəllərin tərtibi, statistik qrafiklər, diaqramlar, orta kəmiyyətlər, mütləq və nisbi göstəricilər Plan: 1. Statistik qruplaşdırmanın əlamətləri, vəzifələri və məqsədi 2. Qruplaşdırma növləri 3. Statistik cədvəllərin tərtibi 4. Biznes göstəricilərinin cədvəllərlə təqdimatı 5. Qrafik təsvirin əhəmiyyəti 6. Diaqramların əsas növləri 7. Mütləq kəmiyyətlərin mahiyyəti və növləri 8. Nisbi kəmiyyətlərin anlayışı, növləri və hesablanma qaydası 9. Orta kəmiyyət anlayışı 10. Biznes göstəricilərində orta kəmiyyətlərin tətbiqi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-11]	2	2	
3	Mövzu № 3. Seçmə müşahidə, seçmə xətası, variasiya göstəriciləri və məlumatların paylanması Plan: 1. Seçmə müşahidənin mahiyyəti və üsulları 2. Seçmə xətası anlayışı 3. Variasiya anlayışı 4. Variasiya əmsali və biznesdə tətbiqi 5. Statistik paylanma anlayışı və normal paylanma 6. Asimmetriya və eksses Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-11]	2		
4	Mövzu № 4. Zaman sıraları, indekslər və biznes göstəricilərinin təhlilində dinamika sıralarının rolu Plan: 1. Zaman sıralarının anlayışı və biznes proqnozlaşdırmasında zaman sıraları 2. Statistik indeks anlayışı 3. Qiymət indeksi 4. Dinamika sıralarının anlayışı və əhəmiyyəti 5. Dinamika sıralarının növləri və qurulma qaydaları 6. Dinamika sıralarının biznes göstəricilərinin təhlilində tətbiqi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-11]	2		

5	Mövzu № 5. Korelyasiya, reqressiya, statistik hipotez və biznes statistikasi üzrə müasir proqram vasitələri Plan: 1. Korelyasiya anlayışı və korelyasiya əmsali 2. Biznes proseslərində korelyasiya 3. Reqressiya anlayışı və növləri 4. Reqressiya modelinin biznesdə tətbiqi 5. Statistik hipotez anlayışı və onun növləri 6. Biznes qərarlarında hipotezlərin rolu 7. Statistik proqramlar Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-11]	2	2	
Cəmi:		10 saat	4 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər: Tələbə biznes statistikasi anlayışlarını bilməli, statistik məlumatların toplanması və təhlilini həyata keçirməlidir. Mərkəzi meyl və yayılma ölçülərini hesablaya və tətbiq edə bilməlidir. Ehtimal bölgülərini və seçmə metodlarını anlamalıdır. Statistik hipotezləri qurmaq, t və p statistikalarını istifadə edərək nəticələri qiymətləndirməlidir. Korelyasiya və reqressiya analizlərini aparmalı, statistik proqram təminatlarından istifadə edərək verilənləri təhlil etməlidir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş/araşdırma.

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Məlumat klassifikasiyasını bilir;
- Mərkəzi meyl (ədədi orta, moda və median) və yayılma (variasiya, dispersiya, orta kvadratik meyl, və s.) ölçülərini hesablayır və tətbiq edir;
- Diskret və fasiləsiz ehtimal bölgüsünü tətbiq edir;
- Müxtəlif şərtlər altında birtərəfli və ikitərəfli hipotez testlərinin qurulması və hesablanması, qərar vermə qaydalarını tətbiq edir və nəticələri şərh edir;
- T statistikasi, p dəyəri və etibarlılıq intervalı kimi terminlərin əsas məqsədini başa düşür və hipotez testləri zamanı istifadə edir, müxtəlif statistik modellərin qurulmasının bütün mərhələlərini bilir;
- İkidəyişənli və çoxdəyişənli reqressiya analizlərini apara bilir, T test, F test, ANOVA, MANOVA kimi testləri tətbiq edir, toplanmış verilənləri müvafiq proqram təminatından istifadə edərək təhlil edir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları:

1. Biznes statistikasi anlayışı və əhatə dairəsi
2. Biznes statistikasi fənninin predmeti və metodu
3. Statistik qruplaşdırmanın əlamətləri, vəzifələri və məqsədi
4. Statistik cədvəllərin tərtibi
5. Seçmə müşahidənin mahiyyəti və üsulları
6. Variasiya əmsali və biznesdə tətbiqi
7. Zaman sıralarının anlayışı və biznes proqnozlaşdırmasında zaman sıraları
8. Statistik indeks anlayışı
9. Korelyasiya anlayışı və korelyasiya əmsali
10. Reqressiya modelinin biznesdə tətbiqi

XVI. İmtahan sualları:

1. Biznes statistikasi anlayışı və əhatə dairəsi
2. Biznes statistikasi fənninin predmeti və metodu
3. Biznes statistikasi fənninin məqsəd və vəzifələri
4. Statistik metodların biznesdə rolu
5. Biznes qərarlarının qəbulunda statistika
6. Biznes fəaliyyətində statistik müşahidənin mahiyyəti
7. Müşahidə formaları və növləri

8. Statistik qruplaşdırmanın əlamətləri, vəzifələri və məqsədi
9. Qruplaşdırma növləri
10. Statistik cədvəllərin tərtibi
11. Biznes göstəricilərinin cədvəllərlə təqdimatı
12. Qrafik təsvirin əhəmiyyəti
13. Diaqramların əsas növləri
14. Mütləq kəmiyyətlərin mahiyyəti və növləri
15. Nisbi kəmiyyətlərin anlayışı, növləri və hesablanma qaydası
16. Orta kəmiyyət anlayışı
17. Biznes göstəricilərində orta kəmiyyətlərin tətbiqi
18. Seçmə müşahidənin mahiyyəti və üsulları
19. Seçmə xətası anlayışı
20. Variasiya anlayışı
21. Variasiya əmsalı və biznesdə tətbiqi
22. Statistik paylanma anlayışı və normal paylanına
23. Asimmetriya və eksses
24. Zaman sıralarının anlayışı və biznes proqnozlaşdırmasında zaman sıraları
25. Statistik indeks anlayışı
26. Qiymət indeksi
27. Dinamika sıralarının anlayışı və əhəmiyyəti
28. Dinamika sıralarının növləri və qurulma qaydaları
29. Dinamika sıralarının biznes göstəricilərinin təhlilində tətbiqi
30. Korelyasiya anlayışı və korelyasiya əmsalı
31. Biznes proseslərində korelyasiya
32. Reqressiya anlayışı və növləri
33. Reqressiya modelinin biznesdə tətbiqi
34. Statistik hipotez anlayışı və onun növləri
35. Statistik proqramlar

Biznes statistikasının fənninin sillabusu 6008008 – “Turizm işinin təşkili” ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus “Maliyyə idarəetməsi və audit” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq olunmuşdur (“02” “06” 2026-cı il “20” sayılı iclas protokolu).

Fənn müəllimi:

b/m. Ceyran Səfərova

Kafedra müdiri:

dos. Əlixan Bədəlov